

Od domýšlivosti ke zkáze

Texty na tento týden

Daniel 5

Základní verš

„On mění časy i doby, krále sesazuje, krále ustanovuje, dává moudrost moudrým, poznání těm, kdo mají rozum.“ (Da 2,21)

V 5. kapitole knihy Daniel nám Boží slovo přináší mocný příklad lidské domýšlivosti, která končí neuvěřitelně dramatickým způsobem. Je pravda, že Nebúkadnesarovi trvalo dlouho, než se poučil, ale nakonec nejdůležitější lekci svého života zvládl (Da 4). Jeho vnukovi Belšasarovi se to nepodařilo. Když během palácových orgií použil bohoslužebné nádoby z jeruzalémského chrámu, zcela vědomě je znesvětil. Takový skutek znesvěcení nebyl jen zpochybněním Boha, ale přímým útokem na něj. Belšasar tím naplnil kalich své nepravosti.

Jednal podobně jako malý roh (Da 8), který útočil na samotnou podstatu Boží svatyně. Tím, že Bůh odňal Belšasarovi království, předznamenal, co uskuteční vůči nepřítelům svého lidu v posledních dnech. Události, o nichž se hovoří v 5. kapitole knihy Daniel, se odehrály v roce 539 př. Kr. Právě té noci, kdy Babylón padl do rukou médo-perské armády, se odehrál přechod od zlata ke stříbru, tak jak to bylo předpovězeno v souvislosti se sochou z Daniela 2. kapitoly. Znovu se stalo zjevným, že Bůh je vládcem světových událostí.

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

BELŠASAROVA HOSTINA

¹Král Belšasar vystrojil velikou hostinu svým tisíci hodnostářům a před těmito tisíci pil víno. ²Při popíjení vína poručil Belšasar přinést zlaté a stříbrné nádoby, které odnesl Nebúkadnesar, jeho otec, z jeruzalémského chrámu, aby z nich pili král i jeho hodnostáři, jeho ženy i ženiny. ³Hned tedy přinesli zlaté nádoby odnesené z chrámu, to je z Božího domu v Jeruzalémě, a pili z nich král i jeho hodnostáři, jeho ženy i ženiny. ⁴Pili víno a chválili bohy zlaté a stříbrné, bronzové, železné, dřevěné a kamenné. (Da 5,1–4)

Osobní studium

Uvažuj o úvodních textech v kontextu veršů Da 1,1.2. Proč je Belšasarovo jednání tak špatné? Co to vypovídá o samotném Belšasarovi? Porovnej jeho činy s popisem, který se nachází v Zj 17,4–6. Jakou podobnost můžeš najít?

Král přikázal, aby se během hostiny pilo ze svatých nádob z jeruzalémského chrámu. Při dobytí Jeruzaléma se jich Nebúkadnesar zmocnil, ale umístil je v chrámu svého boha. Určitým způsobem tak vyjádřil respekt vůči jejich významu a svatosti. Belšasar však ze svatých nádob udělal obyčejné nádoby, a to navíc velmi hrubým způsobem.

Během hostiny král a jeho velmoži pili ze svatých nádob „a chválili bohy zlaté a stříbrné, bronzové, železné, dřevěné a kamenné“ (Da 5,4). Za povšimnutí stojí, že se tu vzpomíná šest různých materiálů. Babylóňané používali šedesátkovou soustavu (soustava založená na čísle 60) – na rozdíl od desítkové soustavy, kterou používáme dnes. Šest

vyjmenovaných kategorií bohů představuje všechna babylónská božstva, respektive úplnost babylónského náboženského systému. Za zmínku stojí i to, že pořadí materiálů opakuje pořadí jednotlivých složek, z nichž sestávala socha z Nebúkadnesarova snu (s výjimkou dřeva, které je na soše nahrazeno hlinou). Podobně jako ve snu, i zde se na posledním místě nachází kámen. A přestože v Da 5. kapitole je kámen jen jednou ze složek, z nichž jsou formované modly, v Da 2. kapitole kámen představuje Boží soud nad světovými mocnostmi (Da 2,44.45), které Babylón představuje.

Hostina popsaná v Da 5 slouží jako výstižné vyjádření Babylónu na konci časů, jak jej můžeme sledovat v knize Zjevení. Podobně jako Belšasar, i žena představující Babylón na konci dějin drží v ruce zlatý pohár naplněný nápojem ohavností a nečistoty. Jinými slovy, moderní Babylón vábí svět ke zlu prostřednictvím falešného učení a překrouceného systému uctívání (Zj 17,4–6). Nedbá přitom na soud, který na ni brzy dopadne. Jednoho dne však soud přijde.

Aplikace

Jakými způsoby naše společnost a kultura znesvěcuje pravdy Božího slova? Jak se toho můžeme dopustit i my? Na co si musíme dát pozor, abychom nebyli součástí takového znevažování, a to ani v nepatrných věcech?

NEZVANÝ HOST

⁵V tu hodinu se ukázaly prsty lidské ruky a něco psaly na omítku zdi královského paláce naproti svícnu. Král viděl zápěstí ruky, která psala. ⁶Tu se barva králova obličeje změnila a myšlenky ho naplnily hrůzou, poklesl v kyčlích a kolena mu tloukla o sebe. ⁷Král mocně zvolal, aby přivedli zaklínače, hvězdopravce a planetáře. Babylónským mudrcům král řekl: „Kdokoli přečte toto písmo a sdělí mi výklad, bude oblečen do purpuru, na krk mu bude dán zlatý řetěz a bude mít v království moc jako třetí po mně.“ ⁸Všichni královští mudrci tedy vstoupili, ale nebyli schopni písmo přečíst a oznámit králi výklad. (Da 5,5–8)

Osobní studium

Co se odehrálo v příběhu popisovaném v úvodních verších? Jak král reagoval? V čem se tento příběh podobá příběhu zaznamenanému v Da 2 a proč je tato podobnost důležitá? (Viz také Ž 96,5 a Ko 1,15–17.)

Podobně jako Nebúkadnesar v předchozích kritických situacích (Da 2,2 a Da 4,7), i Belšasar volá své astrology a poradce, aby mu vyložili tajemství záhadného písma. A aby si byl jistý, že svou práci odvedou co nejlépe, přislíbí jim král působivé odměny: (1) purpurový oděv, symbol vladařské hodnosti, jednalo se vlastně o povýšení do šlechtického stavu (Est 8,15), (2) zlatý řetěz, který byl symbolem vysokého postavení (Gn 41,42), a (3) významný místodržitelství post. Poslední odměna přesně odráží historické okolnosti, které tehdy v Babylónu panovaly. Jelikož Belšasar byl spoluvládce svého otce Nabonida, jako další nejvyšší pozici mohl nabídnout post

třetího spoluvládce. Ale ani přes lákavou nabídku mudrci nedokázali přijít s ničím konstruktivním a opět selhali.

Král se pokoušel hledat moudrost na nesprávném místě. Babylónští experti nebyli schopni odhalit význam poselství. Přestože odkaz na stěně byl napsán v jejich vlastním jazyce – aramejštině, jednotlivá slova jim nedávala žádný smysl. Může nám to připomenout, co Hospodin řekl prostřednictvím Izajáše: „Zanikne moudrost jeho moudrých a rozumnost jeho rozumných bude zakryta.“ (Iz 29,14) Apoštol Pavel citoval tento Izajášův verš a dále píše: „Kde jsou učenci, kde znalci, kde řečníci tohoto věku? Neučinil Bůh moudrost světa bláznovstvím? Protože svět svou moudrostí nepoznal Boha v jeho moudrém díle, zalíbilo se Bohu spasit ty, kdo věří, bláznovskou zvěstí.“ (1K 1,20.21)

Některé pravdy jsou příliš důležité, než aby se na ně lidé pokoušeli přijít sami. Právě proto nám tyto pravdy zjevuje Bůh.

Aplikace

Uvažuj o odměnách, které král slíbil za výklad nápisu na stěně. Jaká byla jejich hodnota v souvislosti s tím, co se mělo už zanedlouho stát? Co to říká o nestálosti pozemských věcí? Proč bychom měli všechno, co děláme, vnímat z pohledu věčnosti?

PŘÍCHOD KRÁLOVNY

⁹Král Belšasar byl pln hrůzy a barva jeho obličeje se změnila. I hodnostáři byli zmateni. ¹⁰Po slovech krále a hodnostářů vešla do domu, kde hodovali, královna a řekla: „Králi, navěky buď živ! Nechť tě tvé myšlenky neplní hrůzou a barva tvého obličeje ať se nemění.“ ¹¹Je ve tvém království muž, v němž je duch svatých bohů. Za dnů tvého otce bylo shledáno, že je osvícený a zběhlý v moudrosti, která je jako moudrost bohů. Král Nebúkadnesar, tvůj otec, ho ustanovil nejvyšším z věštců, zaklínačů, hvězdopřevců a planetářů, ano, tvůj otec, králi, ¹²neboť bylo shledáno, že Daniel, jemuž král dal jméno Beltšasar, má mimořádného ducha a poznání a že je zběhlý ve vykládání snů, řešení záhad a vysvětlování věcí nesnadných. Nechť je Daniel nyní zavolán a sdělí výklad.“ (Da 5,9–12)

Osobní studium

Uvažuj o úvodním textu. Co říká královna o Danielovi? Proč si podle tebe král nevzpomněl na Daniela a jeho schopnosti? Co to o Belšasarovi vypovídá?

Když se na stěně objevil tajemný nápis, všichni hodovníci zůstali v rozpacích. Do místnosti však vstoupila královna a dala zmatenému Belšasarovi důležitou radu. Připomněla mu Daniela, jehož schopnost vykládat sny a řešit záhady se opakovaně osvědčila během vlády Nebúkadnesara. Pokud by byl Belšasar stejně moudrý jako jeho předchůdce, věděl by, na koho se ve snaze najít význam tajemného nápisu obrátit. Ukázalo se, že královna svou radou zmatenému Belšasarovi pomohla. Její slova zněla králi jako napomenutí, že přehlédl jediného člověka v celém království, který záhadný nápis na stěně mohl vysvětlit. Králi kromě toho poskytla velmi jasnou charakte-

ristiku Daniela, jak jí sama rozuměla: Tento prorok má ducha svatých bohů, pochopení božské moudrosti, osvícenost a moudrost. Je schopen vysvětlovat sny, luštit hádanky a řešit tajemství a za Nebúkadnesara byl představeným všech mudrců, astrologů a věštců (Da 5,11.12).

Je opravdu záhadou, proč Belšasar Daniela přehlížel. Text nám na tuto otázku nedává jasnou odpověď. Můžeme jen předpokládat, že v té době již Daniel, který sloužil králi minimálně do třetího roku jeho vlády (Da 8,1.27), nebyl v aktivní službě. Jedním z faktorů mohl být Danielův věk. V době událostí popsanych v páté kapitole měl už pravděpodobně kolem osmdesáti let a král ho mohl nahradit někým z mladší generace. Nový král se mohl rozhodnout ignorovat Daniela i proto, že nechtěl mít nic společného s Danielovým Bohem. Ať už byly příčiny jakékoliv, je minimálně pozoruhodné, že se tak brzy zapomnělo na někoho s takovými schopnostmi, jako měl Daniel.

Aplikace

Král měl dost informací, aby věděl, kde hledat v obtížné chvíli pravdu a řešení. Přesto ale Daniela ani jeho Boha nechtěl o pomoc žádat. Zažil jsi už někdy chvíli, kdy jsi věděl, že by ses měl obrátit na Boha, ale ty jsi nechtěl? Proč? Co dělat v takové situaci?

ZVÁŽEN A SHLEDÁN LEHKÝ

²³Ale povýšil ses nad Pána nebes. Přinesli před tebe nádoby z jeho domu a pil jsi z nich víno ty i tvoji hodnostáři, tvé ženy i ženiny, a chválil jsi bohy stříbrné a zlaté, bronzové, železné, dřevěné a kamenné, kteří nic nevidí, neslyší ani nevědí. Boha, v jehož rukou je tvůj dech a všechny tvé cesty, jsi však nevelebil. ²⁴Proto bylo od něho posláno zápěstí ruky a napsáno toto písmo. ²⁵Toto pak je písmo, které bylo napsáno: „Mené, mené, tekel ú-parsín“. ²⁶Toto je výklad těch slov: Mené – Bůh sečetl tvé kralování a ukončil je. ²⁷Tekel – byl jsi zvážen na vahách a shledán lehký. ²⁸Peres – tvé království bylo rozlomeno a dáno Médům a Peršanům. (Da 5,23–28)

Osobní studium

Uvažuj o verších Da 5,13–28. Jak Daniel zdůvodnil králi jeho pád, který měl přijít velmi brzy?

Okolnosti dohnaly krále k rozhodnutí zavolat si na pomoc Daniela. Zdá se však, že s tímto krokem přece jen váhal. Tento postoj vypovídá více o králově postoji k Danielovu Bohu než k samotnému Danielovi.

Naproti tomu Danielova reakce na odměnu, kterou mu nabídl král, vypovídá hodně o Danielových hodnotách a o jeho charakteru. Je však možné, že vzhledem k významu záhadného nápisu na stěně si Daniel uvědomoval, jak bezcenná je nabízená odměna.

Daniel pak obvinil krále ze tří věcí:

(1) Belšasar zcela ignoroval Nebúkadnesarovu zkušenost. V opačném případě by se kál a pokořil podobně jako jeho předchůdce. (2) Belšasar použil chrámové nádoby, aby z nich pil víno a oslavoval vlastní modly. Daniel jmenuje šest materiálů používaných na zhotovení model ve stejném

pořadí, jak to bylo zmíněno dříve. (3) Král odmítl oslavovat Boha, v jehož rukou je podle Daniela „tvůj dech a všechny tvé cesty“ (Da 5,23).

Po vyjmenování králových selhání a hříchů se Daniel zaměřil na vysvětlení záhadného nápisu. Víme, že tento nápis byl vytvořen ze tří aramejských slov (z nichž první se dvakrát opakuje). Jejich základní význam museli král a jeho mudrci znát: **mene** – „spočítat“, **tekel** – „odvážit“ a **peres** – „rozdělit“.

S médo-perskou armádou za branami Babilónu museli král i mudrci tušit význam zlověstného nápisu, ale mudrci se neodvážili říct něco, co by mohlo být králi nepříjemné. Jen Daniel byl schopen a ochoten vysvětlit dané poselství a přetlumočit jeho skutečný smysl Belšasarovi: „**Mené** – Bůh sečetl tvé kralování a ukončil je. **Tekel** – byl jsi zvážen na vahách a shledán lehký. **Peres** – tvé království bylo rozlomeno a dáno Médům a Peršanům.“ (Da 5,23–28)

To jistě neznělo jako slova útěchy a povzbuzení.

Aplikace

Soud dopadl na krále velmi rychle. Co se z tohoto příběhu můžeme naučit o naší důvěře v Boha v případech, kdy dosud nebyla nastolena spravedlnost? (Kaz 4,17; 8,11; Mt 12,36 a Ř 14,12)

PÁD BABYLÓNU

²⁹Belšasar hned poručil, aby Daniela oblékli do purpuru, na krk mu dali zlatý řetěz a rozhlásili o něm, že má v království moc jako třetí. ³⁰Ještě té noci byl kaldejský král Belšasar zabit. (Da 5,29.30)

Darjaveš médský se ujal království ve věku šedesáti dvou let. (Da 6,1)

Osobní studium

Ať už byly Belšasarovy chyby jakékoliv, stál si za svým slovem. Navzdory špatným zprávám přijal Danielův výklad a odměnil ho podle svého slibu. Zdá se, jako by uznáním pravdivosti prorokova poselství král nepřímo přijal i existenci Danielova Boha. Je zajímavé, že Daniel nyní přijímá dary, které na začátku odmítl (Da 5,17; 5,29). Důvodů může být více. Jedním z nich může být skutečnost, že nyní již přijaté dary nemohly nijak ovlivnit obsah poselství, které králi oznámil. Kromě toho, dary již nemají žádný smysl, protože království stojí na pokraji svého pádu. Možná prorok přijímá odměny jen ze zdvořilosti, protože ví, že třetí nejvyšší hodnost v království bude mít jen několik hodin.

Babylón padl přesně tak, jak to prorok předpověděl. A stalo se to opravdu rychle. Zatímco král a jeho dvořané hodovali, město bez boje padlo. Podle záznamu historika Herodota vykopali Peršané kanál,

kterým odklonili tok řeky Eufrat a vpochovali do města jejím odvodněným korytem. Téže noci byl král Belšasar zabit. Jeho otec, král Nabonidus, město opustil již dříve a později se sám vzdal novým panovníkům. Tak skončila vláda dosud největší říše. Babylón, zlatá hlava, už neexistoval.

„Belšasar dostal mnoho možností poznat a konat Boží vůli. Viděl, jak byl jeho děd Nebúkadnesar vykázán z lidské společnosti. Viděl, jak ten, kdo je dárce moudrosti, zbavil rozumnosti pyšného vládce, který se vychloubal svou inteligencí. Viděl, jak král přišel o své království a jeho společníky se stala polní zvěř. Ale Belšasarova záliba v hodování a sebevyvyšování vymazala z jeho mysli naučení, která neměl nikdy zapomenout. Dopustil se tak podobných hříchů, jaké předcházely Nebúkadnesarovu odsouzení. Promrhal příležitosti, které milosrdně dostal. Zanedbal možnosti, které měl na dosah, aby se seznámil s pravdou.“ (WHITEOVÁ, Ellen G.: *Bible Echo*, 25. dubna 1898)

Aplikace

Jaké možnosti jsi dostal, aby ses „seznámil s pravdou“? Co to pro tebe znamená? Kdy můžeš říci, že důvěrně znáš všechnu pravdu, kterou znát potřebuješ?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Na starověkých královských dvorech byly velké hostiny obvyklé. Králové rádi pořádali výstřední a přepychové oslavy, aby ukázali svou slávu a sebejistotu. Ačkoli neznáme všechny podrobnosti této konkrétní hostiny, víme, že se odehrávala v době, kdy byla médo-perská armáda připravena zaútočit na Babylón. Z lidského pohledu se však nebylo čeho obávat. Babylón měl silné hradby, zásoby jídla na mnoho let a dostatek vody, protože řeka Eufrat protékala přímo středem města. Král Belšasar neviděl proto žádný problém v tom, aby se hostina konala v době, kdy se kolem města shromáždila nepřátelská armáda. Uspořádal proto osudnou hostinu, která se však brzy změnila v orgie. Jaké to podává svědectví o lidské aroganci, která je v jasném rozporu s Boží mocí! Prostřednictvím Daniela Bůh říká králi, že navzdory možnostem poznat pravdu, které měl, „Boha, v jehož rukou je tvůj dech a všechny tvé cesty, jsi však nevelebil“ (Da 5,23).

„Proroctví hovořila o vzestupu a pádu velkých světových říší – o Babylónu, Médo-Persii, Řecku a Římu. V případě každé z nich, stejně jako v případě národů menšího významu, se historie vždy opakovala. Každá prošla obdobím zkoušek, ve kterém neobstála, její sláva vybledla a pozbyla své moci. Národy odmítaly Boží principy a samy si přivodily svou zkázu. Přesto však v průběhu staletí skrytě působila božská, všeovládající moc, která nenápadně uskutečňovala své záměry.“ (PK 536; OSU 200)

Otázky k rozhovoru

1. Uvažujte společně o otázce z neděle: Jakými způsoby naše společnost a kultura znesvěcuje pravdy Božího slova? Na co si musíme dát pozor, abychom nebyli součástí takového znevažování?
2. Co nás tento příběh učí o tom, že spasení není ani tak o tom, co víme, ale jak reagujeme na to, co víme? (Da 5,22)
3. Přečtěte si znovu text Da 5,23. Jaké důležité duchovní principy se nacházejí v tomto verši? Jak nás tento text varuje před neposlušností vůči Bohu? Co tento text říká o tom, že Bůh není jen Stvořitel, ale i Udržovatel našeho života?
4. Belšasar se bál i bez toho, že by znal jasný smysl daných slov (Da 5,6). Co se z toho můžeme naučit o životě, který člověk žije s pocity viny?

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy: